СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 226. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 27-го вересня 1940. No. 226. Jersey City, N. J., Friday, September 27, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НОВИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЛІДЕР У ПАЛАТІ ПРЕДСТАВНИКІВ

ВАШИНҐТОН. — Демократичні представники в конґресі вибрали своїм лідером Джана МекКормика з Масачусетс. До виборів ставали два кандидати: МекКормик і Клифтон Вудром. Колиж Вудром перепав він зробив внесок, щоб вибрати МекКормика одноголосно. МекКормик прийшов до демократичного лідерства на місце Семюсла Рейберна, котрий з черги пішов на місце померлого недавно „спікера" Бенкгеда.

ПОКЛИКАННЯ 37,000 НАЦІОНАЛЬНОЇ ҐВАРДІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт покликав до активної військової служби на протяг одного року 37,000 національної ґвардії.

НАПАД Й ОБОРОНА СИНА ПРЕЗИДЕНТА.

ФОРТ ВОРТ (Тексас). — Два дні тому відомий ґазетярський колюмніст, ґен. Гю Джансон, гостро скритикуввав сина президента Еліота Рузвелта, за те, що той зголосився добровільно до летунства і відразу дістав ранґу капітана, хоч у ленунстві він ніщо не визнається. Джансон говорив, що в той спосіб Еліот буде сидіти собі в канцелярії, побирати добру капітанську платню та в разі війни не піде на фронт. А військо не повинно робити виїмків. В обличі військової служби всі громадяни повинні бути рівні, каже він.

На це відповів син президента, Еліот, що ґен. Гю Джансон це поганий старий чоловік, який присікується до інших без ніяких причин.. Колиб Джансон провірив справу, казав Еліот Рузвелт, то він побачив би, що не він сам старався про ранґу капітана, тільки йому надали військові чинники. Далі побачив би, що його заробітня платня в цивільнім житті виносила далеко більше, ніж теперішня капітанська. Ще далі побачив би, що він Еліот Рузвелт, є жонатий, має двоє дітей і як такий зовсім був би увільнений від війська. Вкінці побачив би, що він робить старання, щоби його забрано з канцелярії і таки віддано під летунський вишкіл, щоб у разі війни він міг боротись на фронті.

НОВА ПОЗИЧКА КИТАЄВІ.

ВАШИНҐТОН. — Щоб заохотити противників Японії, яка із скріпленою аґресивністю підбиває чужі території на Далекім Сході, американський уряд рішив дати китайському урядові маршала Чіян Кай Шека 25 міліонів долярів воєнної позички. Кай Шек вже третій рік продовжує війну з Японією.

ВИКОРИСТОВУВАННЯ РОБІТНИЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — Член ради в справах зброєння, Гилмен, виробив разом зо своїми співробітниками плян, на основі якого серед робітництва будуть використані всі здібности робітників. Коли котрийсь робітник, занятий в виробі зброї, покажеться проворним і здібним у своїй роботі, йому дадуть змогу показати свої здібности на дещо тяжчім і відповідальнім становищі. В той спосіб не буде марнуватись ні охота ні здібність робітника.

ПАНІ РУЗВЕЛТОВА НА ПРИКРІМ МІТІНҐУ.

НЮ ЙОРК.— Пані Рузвелт брала участь у мітінґу ґазетярської ґільди, якої вона є членом. В часі мітінґу приявні гостро дебатували над кандидатурою Рузвелта і в тій дебаті падали на його адресу прикрі завваги. Деякі приявні говорили, що Рузвелт пре Амезрику з цілої сили до війни. Пані Рузвелт три рази голосувала, але над такими справами, що кожний раз перепали. Проте по мітінґу вона виявляла чимало привітливости і безжурности.

ЗАБРАННЯ ПОЛЬСЬКОГО АМБАСАДОРА.

ВАШИНҐТОН. — До вашинґтонських офіційних кол доносять із Лондону, що польський уряд, який перебуває в Лондоні, звільнив теперішнього польського амбасадора ґрафа Потоцького з його становища, а на його місце спроваджує іншого амбасадора, Яна Цехановского. Усунення наступило в звязку з опублікуванням німцями документів польської дипльоматії, в яких були й листи Потоцкого, які його мали компромітувати. В польській амбасаді в Вашинґтоні не заперечено ні не потверджено цеї вістки.

МАЛІ РОСТОМ ПІДУТЬ ДО АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Військові кола говорять, що в теперішній військовій бранці будуть брати до війська навіть малих ростом людей, які мають всего по пять стіп. Колись найнижчий ріст виносив пять стіп і чотири цалі. Тепер, внаслідок механізації армії, навіть малі люди здадуться. В деяких випадках вони навіть будуть краще надаватись, ніж великі.

ЗА ПОБІЛЬШЕННЯ ЗДОБУТКІВ РОБІТНИЦТВА.

ПАСАЙК.— Сенаторський кандидат з Ню Джерзі, Чарлс Едісон, заявив, що здобутки робітництва в цім надзвичайнім часі повинні зростати, а не маліти.

КОНҐРЕСОВА ПРОВІРКА ВИБОРІВ В ДЖЕРЗІ СИТІ НАГЛО ПРИПИНЕНА

Сенатор Тобі, який отсе з припоручення конґресу мав розпочати провірку виборів у Джерзі Ситі, дістав повідомлення від голови провірного комітету, щоб не робив дальших заходів провірки. Вибори в Джерзі Ситі, що є „твердинею" політичного „боса" Гейґа та його машини, викликували від довшого часу критичні завваги, мовляв, вони були неправильні, бо до голосування записано чимало таких людей, які вже давно померли. Відгомін цеї критики відбився в федеральнім конґресі й остаточно поручено комітетові виборчих фондів, до якого входив і сенатор Тобі, щоби справу прослідити. Тобі є републиканцем. А Гейґ і ціла його машина є „демократична". Вона піддержує кандидатуру Рузвелта. Два інші сенатори, що підписали телеґраму до Тобія повідомляючи його, що провірка переривається, є теж демократи — Ґай Джилет і Джан Милер. Сенатор Тобі висказав своє незадоволення з приводу цеї перерви і заявив, що він буде добиватись точного вияснення, чому доходження припинено. Коли ті вияснення не задоволять його, він звернеться з тою справою до американського загалу.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ЗА ПОМІЧ АНҐЛІЇ

Конвенція Американського Леґіону, що отсе відбувається в Бостоні, ухвалила резолюцію, в якій говорить, що Америка повинна дати Анґлії всяку практичну поміч й уможливити її перемогу. Бо програ Анґлії зле відібється на Америці. Також ухвалено резолюцію, щоб американський уряд почав ще ширші зброєння, ніж ті, що тепер переводяться. Замітне це, що рік тому конвенція цього самого Американського Леґіону ухвалила резолюцію, яка стверджувала, що війна Анґлії з Німеччиною це її справа й Америка повинна заховувати в тій війні цілковиту невтральність та нікому не помагати.

БРИТІЙЦІ БОМБАРДУЮТЬ БЕРЛІН ЧЕРЕЗ ПЯТЬ ГОДИН

Ще досі ніколи не було в Берліні за одну ніч стільки алярмів, що в ночі з середи на четвер. Яких пять годин сиділи мешканці в підземелью, бо ввесь той час кружляли над німецькою столицею британські літаки і скидали бомби. Світла кружляли раз-у-раз по небозводі, шукаючи за літаками, що зникали і знову появлялись. У тому самому часі бомбардували британці ще й інші німецькі міста, зокрема прибережні.

АТАКИ НА ЛОНДОН ДЕЩО ОСЛАБЛИ

З британських комунікатів пізнати, що німецькі налети на Лондон не є такі сильні як бували. Зате збільшились налети на інші британські міста, зокрема на Брістоль. Німецький комунікат вичисляє цілий ряд британських міст, що були бомбардовані, кажучи, що бомбардовано „фабрики літаків і склади амуніції".

ҐІБРАЛЬТАР ЗНОВУ БОМБАРҐОВАНИЙ

Французькі літаки з Марока знову появились над британською твердинею Ґібральтар і сильно її бомбардували другим наворотом, далі заявляючи, що це „відплата за Дакар". Тим разом було до 100 літаків, що скинули принаймні 300 бомб, що наробили шкоди мешкальним домама, урядовим будинкам і висадили в повітря дві порохівні та затопили один невеликий корабель. З французького комунікату виходить, що одна бомба вдарила британський панцирник „Рінови". Напад був замітний тим, що французькі летуни літали дуже низько. Британський комунікат стверджує, що населення приняло цей напад з повним спокоем.

ІТАЛІЯ СТАВИТЬ НОВІ ВИМОГИ

З Єгипту доносять, що Мусоліні домагається тепер від Франції здійснення тих умов, що відносяться до Сирії й Лібанону, а які були вписані в договір про завішення зброї. Це має означати, що Італія хоче, щоб з тих країв забралося французьке військо, зглядно, щоб влада в краю перейшла в італійські руки і була контрольована італійською армією.

НІМЦІ ОСТАНУТЬ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН. — Націстична влада не думає висилати німців до африканських кольоній. Вони мають остати в Німеччині, а дешеву роботу в кольоніях будуть виконувати мурини, очевидно під проводом німецьких наставників.



НЕ ЗНИЖУЮТЬ ПРАПОРА. — Хоча німецькі бомби розбили велику будівлю в Лондоні, дух анґлійців незломлений: вони виставили на румовищах анґлійський прапор на знак своєї непереможної волі ставити опір наїзникові.

НОВІ МАНЕВРИ В УКРАЇНІ

МОСКВА. — Советська преса згадує знову за нові маневри на українських землях. Тепер заповіла, що відбудуться нові маневри в київській воєнній окрузі, що то, як кажеться, займає надзвичайно важне положення на випадок воєнного конфлікту на заході . . .

СОВЄТСЬКА ҐАЗЕТА ПРОСТУЄ.

МОСКВА. — Стався надзвичайний випадок. „Красная Звєзда", орґан червоної армії, подала недавно, що Росія держиться здалека від „імперіялістичної війни", що то змагає до загарбання балканських держав. Тепер часопис заявляє що цей артикул поміщено через „помилку". Ішло про те, що совєтський військовий часопис помістив артикул з юґославської ґазети, в якій було написано, що „найбільшою політичною силою на Балкані є тепер Росія". До цього „Красная Звєзда" тоді додала, що „не зважаючи на те, СССР є вірний своїй мирній політиці й невтральности, якої придержується у теперішній війні, й тому буде держатись здалека". Отже це є те місце, яке тепер совєтський уряд казав направити і спростувати в ґазеті. Виходить, що Совєти не думають стояти з далека . . .

БРИТІЙЦІ ВИЦОФАЛИСЬ З ДАКАРУ.

ЛОНДОН. — Британський воєнний комунікат подає, що не бажаючи довести до цілковитого знищення французької пристані Дакар в Африці, дано наказ британській фльоті, що супровожала французькі війська ґен. де Ґоля, заперестати обстрілювання пристані й вицофатись. Сталось це по трьох днях облоги і боротьби. Стверджено, що є жертви в людях по обидвох сторонах. Далі підкреслено, що британські кораблі плили разом з французькою ескадрою тільки для охорони тої останньої перед евентуальним нападом з боку Німеччини й Італії.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ АНҐЛІЮ.

ВІШІ. — Французький уряд вважає обстрілювання французької пристані Дакар нападом Анґлії на Францію. Каже, що це британський адмірал вислав другим наворотом ультимат французькому адміралові, що має команду над Дакаром. Далі уряд подає, що перший звіт з Дакару виказує по французькім боці між вбитими 65 цивільних осіб і 120 вояків.

„СУМНА ПОМИЛКА".

ЛОНДОН. — Так називає кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс" бомбардування Дакару. Каже, що британський уряд дався намовити щодо цього французькому ґен. Ґолеви, що запевняв, що в Дакарі приймуть їх „отвертими раменами". Він очевидно перерахувався бо одержував неточні інформації. Вислід того, каже кореспондент, є такий, що треба було вицофатись, що є ударом в британський престіж подібним до того, коли треба було вицофуватись з Норвеґії.

В ІТАЛІЇ ПРОТИ АНҐЛІЇ.

РИМ. — Облога Дакару дала італійській пресі нову притоку до дуже гострого нападу на Анґлію. Зміст тих статей обертається біля „еґоїзму" британців, їхньої „гіпокризії" „цинізму"і „аморальности". Один з часописів приходить до заключення, що по тому, що британці бомбардували своїх бувших союзників в Орані й Дакарі, пізнати, що „Велика Британія не належить до спілки европейських держав". Далі преса підкреслює, що Анґлії ходило тут тільки про її власну ціль, бо хотіла здобути Дакар, щоб тим зменшити італійський натиск на Єгипет.

ЕСПАНІЯ ВИПРАВДУЄ НАПАД НА ҐІБРАЛЬТАР.

МАДРИД. — Еспанська преса виправдує французький напад на Ґібральтар як „відплату за британський напад на Дакар".

ҐОЛ ГОТОВ УСТУПИТИ.

ЛОНДОН. — Ґен. де Ґол, що командує „вільними французькими частинами", готов уступити з проводу. Кажуть, що він поробив уже кілька „політичних промахів". І якби не був так дуже перся до проводу, то по британській стороні булоб знайшлося більше число французьких ґенералів.

НОРВЕЗЬКИЙ „ФІРЕР".

СТОКҐОЛЬМ. — Німецькій окупаційній владі не вдалося намовити норвезький парлямент згодитися на такі переміни, які відповідалиб інтересам Німеччини. Наслідком цього німецька влада розвязала всі політичні партії й парлямент, а задержала тільки партію майора Квізлінґа, який тепер зістав назначений „вождом Норвеґії". Йому до помочі буде приділена „державна рада" назначена німецькою владою. Націстівський комісар проголосив також кінець монархії а короля Гакона позбавив усіх прав і привілеїв.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗВІЯНІ МРІЇ

В Америці недавно появилася книжка англійської жінки Фреди Отлі, що кидає багато світла на ріжні біжучі питання світової політики й господарки. Авторка є по фаху економісткою й тому її погляди на економічні справи заслугують на ближчу увагу, хоч її політичні погляди такої уваги не вартують. Цікаві ті економічні погляди передовсім тим, що авторка пише про большевицьку економічну політику на основі власних спостережень підчас побуту в Росії, де вона видно жила багато років і куди вона видно поїхала захоплена мрією про новий суспільний і економічний лад, а принаймні в вірі, що советська Росія проторує дорогу до кращого майбутнього.

Авторка покинула Росію в 1936. році, зовсім розчарована в своїх мріях. Замісць найти в Росії кращий світ, вона найшла, що життя в советській Росії це одно страхіття. Советська економія це не новий лад, а один пляновий хаос. Вона на власній шкірі переконалася, як мало забезпечення особистого життя має людина в Росії, коли її чоловіка арештувало ГПУ. за один жарт проти большевизму, котрий він сказав у Японії багато років передтим. Вона думала, що вона вспіє його врятувати, себто добути з вязниці, коли вона сама не буде нічого говорити проти советської диктатури. Через роки вона мовчала, але звільнення його вона таки не добилася. Її книжка є овочем зневіри в можливість добути його з вязниці та припущення, що він уже може неживий.

Авторка показує, як „нова економічна політика" оживила була економічне життя краю, советські промисли й рільництво. Одначе цю „політику" закинено в 1928. році без ніякої розумної цілі, хіба для звеличання держави й марксівського правовіря. Вона показує, як при обмеженому капіталізмі Росія могла би поширяти свою промислову розбудову з допомогою кредитів від держав західної Европи та як при засильним соціялізмі, при низькому технічному стані краю, мусіли запанувати нужда й тиранія. Авторка цифрами доказує, як советська господарка з того часу, замісць поступати вперед, зісувалася все нижче й нижче, поки остаточно стан советської господарки докотився нижче стану російської господарки за передвоєнного царату. Зріст нужди серед робітників викликував лише жорстокість урядовців, а ця жорстокість в сполуці з нуждою ще більше спиняли рух продукції й збільшали нужду. Для боротьби з тими лихами уряд завів цілу армію наглядачів і шпигунів, котрі зачасом перемінилися на справжню клясу галапасів, що нічого самі не продукують, а живуть вигідно коштом тих, що працюють. Фреда Отлі думає, що російська кляса наглядачів і шпигів є числом багато більша, ніж капіталістична кляса в котромунебудь капіталістичному краю в світі.

До таких висновків приходить людина, що пішла до советської Росії з вірою в комунізм.

ІВАН АРДАН

Іван Ардан, що помер у Скрентоні, Па. у суботу, 14. вересня, належав до найстарших умовин піонірів серед української іміграції в Америці. Він належав до кружка священичої інтелігенції, що вибралася до Америки спеціяльно в тій цілі, щоби занятися духовою працею серед цеї іміграції та задоволити її духові вимоги.

Ідея ця зродилася й виробилася в членах того кружка під кількома впливами. Найбільший вплив був з боку Івана Франка та його розуміння суспільної праці. З іншого боку вплив о. Івана Волянського, першого українського священика в Америці, що певно змалював молодим питомцям теольогії лежаче облогом велике поле народньої праці в Америці. Не без впливу на Ардана була певно й атмосфера його батьківського дому, дому священника в Дрогобиччині. Ця атмосфера виявилася на ввесь край трагічною подією, котрої жертвою впав його батько. Дідичівський панич у тому селі забавлявся зо сільськими дівчатами, пускаючи їх у світ покритками. Парох напоминав панича приватно, а коли це не помогло, виступив проти нього публично в проповідях. Це так улютило панича, що напав на пароха й зарубав його сокирою.

Покійний Іван Ардан приїхав до Америки в 1895. році і став працювати разом з іншими членами „американського кружка", головно з о. Нестором Дмитровом і о. М. Стефановичем, з котрих перший прибув уже давніше, а другий приїхав з Арданом. Українська іміграція в той час була значно відмінна від нинішньої, передовсім щодо своєї національної свідомости й обуття з Америкою. Молоді священники побачили перед собою два завдання: Треба було їм вчити імігрантів, як жити в новім краю, та вчити їх національної свідомости. У першій праці ці працівники знаходили мало зрозуміння з боку малоосвічених, котрі не були привичні до того, щоби священники повчали про буденне життя, в другій праці вони стрінули на могутні сили ворогів української свідомости, російські й польські організації, церковні й світські, та їх ріжних союзників. Ці й назвали їх „попики-радикали".

Іван Ардан від самого початку присвятив багато уваги розвоєві преси; як нового засобу коло освідомлення нашої іміграції. Він став редагувати заложену вже давніше „Свободу" і видавати популярні книжочки. З часом священики передали йому „Свободу" на виключну власність. Він положив багато праці коло розвою Українського (тоді ще Руського) Народного Союзу.

Попри свою священничу, журналістичну, та запомогову-організаційну працю, Ардан займався ще й ріжною політичною чи суспільною працею, якої приміром є його заходи через „Свободу" коло розкриття зловжитків супроти українських імігрантів на Гавайських островах, його заходи перед американськими конґресменами, австрійськими представниками й серед самих імігрантів. Зацікавлено тоді справою американських сенаторів, конґресменів і американські добродійні встанови, заставлено австрійську владу до ратункової акції й вироблено для українських імігрантів на Гаваях квестіонар для зібрання фактичних даних про цю іміграцію.

За двацять літ його побуту в Америці назбиралося вже спора горстка інтелігенції, не лише духовної, але й світської, і тоді Ардан задумав здійснити свою давню мрію засісти до спокійної праці на землі, до якої його тягнуло тим більше, що скоре темпо міського життя підривало його серце, на котре він став занедужувати ще від часу вістки про трагічну смерть свого батька. Він покинув священство, продав „Свободу", котра остаточно стала власністю У. Н. Союзу, і вибрався на фарму до Верджинії. Звідки він вернувся аж тоді, як його покликано до Скрентону керувати новою українською запомоговою організацією, нинішнім У. Р. С., та новим часописом. Коли цю працю йому унеможливлено, він став аґентом американського асекураційного підприємства „Пруденшел". У 1920. році американський представник Української Народньої Републики, Юліян Бачинський, покликав його до Вашингтону на становище радника місії й керівника бюра пропаґанди під назвою „Приятелі України". Коли ця місія розвязалася, Ардан працював якийсь час в дипльоматичнім представництві Західньої України, а потім вернувся назад у Пенсилвенію до своєї приватної праці, не дивлячися на яку він усе живо цікавився українським життям у всіх його проявах. Він ніколи не переставав бути членом У. Н. Союзу й ще кілька тижнів перед смертю виступав на організаційних зборах У. Н. Союзу в околиці Скрентону й своєю промовою піддержував виводи референта про користи, які дає членство в У. Н. Союзі.

Зпід його пера кромі багатьох статтей вийшло багато календарів, брошур та низка англійських статтей, між іншими перша англійська стаття про українську іміграцію в відомому колись місячнику „Черітіс". (Charities, Dec. 3, 1904).



ІВАН АРДАН.

Тільки 25 з усіх 700 островів Багама є замешкалі.

„Меморандум" про воєнні пляни Німеччини

У ґазеті „Ди Ню Йорк Таймс" з 24. вересня появився „меморандум" про німецькі воєнні цілі. Редакція каже, що це „меморандум" походить з таких джерел, які ручать за їх достовірність. Дослівний його переклад звучить так:

„Вже буде місяць, як бюро Рібентропа, німецького міністра закордонних справ, виготовило плян про переорганізування Европи. Цей плян у скороченні вигляді є так:

Плян, який на думку німців може здійснитися після поразки Великої Британії, передбачує знищення Швайцарії, Нідерляндів, Норвеґії, Польщі і Балтійських держав. Також мали́б щезнути Румунія і Югославія, а Бельгія й Франція були́б поділені.

Угорщина й Болгарія мали́б бути побільшені сусідніми територіями, одначе, на ділі, вони самі попали́б у цілковите окруження державами осі. Границі Німеччини простяглися́б тоді від Балтійського та Німецького моря до Чорного моря, а границі Італії від заливу Ліонського аж до Корфу, через включення дальматинського побережжя.

Ще перед зимою біжучого року Нідерлянди мають стати частиною Німеччини, а кантони швайцарські будуть розділені між Німеччину, Францію й Італію, відповідно до мови, уживаної в кантонах. Норвеґія перестане бути незалежною державою. Її прилучать до Швеції, під теперішню шведську династію.

Бельгія має втратити фламандські околиці в користь Німеччини, а вальонські околиці припадуть Франції. Знову ж Франція мусить відступити Німеччині Альзацію й частину Льотарингії, а Італія дістане Ніцу, Корсику й Тунізію.

На весну 1941 року Німеччина має намір посунутися на Балкан і заатакувати Росію. Полягаючи на зброю і на безмежні ресурси, Німеччина певна, що буде могла подиктувати, щоб російсько-німецька границя була встановлена так, як це було в Берестї Литовському. Версай мавби бути знищеним, а Берестя привернении до сили!

Це значило́б, що багата Україна, Польща і Балтійські держави будуть поглочені Німеччиною. Румунія й Югославія перестануть існувати. Їх поділять між Італію, Німеччину й Болгарію.

Але до цих плянів треба додати замітку. В 1942 році Німеччина схоче приневолити Італію зробити деякі „поправки" в користь Німеччини. Ці поправки будуть зроблені в північній та східній Італії і в такий спосіб Німеччина забезпечила́б собі пристань Триест. Отже таким чином Італія зо своїми побільшеннями границями опинилася́б під контролею Третьої Німеччини".

„Нема нічого, що перешкодило́б нацистам поневолити Европу та перевести свої пляни, за виїмком Британії, як заборола" — додає від себе „Таймс".

Британська пята колюмна під контролею

„Едмонтон Джорнал" помістив у другій половині серпня статтю лондонського кореспондента Канадійської Преси Сема Робертсона про прикоренення діяльности пятої колюмни в Англії. У тій кореспонденції Робертсон підкреслює, що британські урядовці є тепер переконані, що їм вже вдалось прочистити Злучене Королівство з пятиколюмністів, себто з того лиха, що помогло націвській Німеччині розгромити цілковито Голяндію, Бельгію і Францію.

Під цю пору знаходиться в вязницях велике, хоч невиявлене, число пяти-колюмністів. Проте влада не дається заколисати до сну якоюсь фальшивою забезпекою. Армія тайних аґентів далі сторожить, вважаючи на те, щобударемнити всяку спробу підривних елементів назад зреформувати свої ряди і загрожувати забезпеці Британії зо середини.

Недавня загроза.

Загроза діяльности пятої колюмни існувала ще не так дуже давно, бо лиш три місяці тому, а повні подробиці цеї діяльности дадуться, правдоподібно, розкрити аж допера по війні. Одначе покищо подає Робертсон три приклади відрубних родів згаданої підривної діяльности:

Розсліди виказали, що довірочні дипльоматичні звіти про британські урядові справи були пересилані „кодом" (збіркою умовлених скорочень) до Берліна; пересилані відомости були знані лиш амбасадам запризяненних держав.

Амбасада в сусіднім невтральнім краю була одною з постачаючих точок для дипльоматичних звітів. Принайменше дві особи, одна з них звязана з амбасадою запризяненої держави, знаходиться в вязниці, наслідком участи в заговорі. Відкрито добре обдуманий спосіб, як скермовувати неприятельські літаки до фабрик муніції. Цього доконала ведуча нагляд королівська повітряна сила. З червоної цегли дахи на цілім ряді домів, що їх закуплено в першім місяці війни поважне нідерляндське підприємство, виглядали цілком мальовничо і невинно для очей публики, що нічого не підозрівала. Але урядовці повітряної фльоти відкрили, що саме вони творять величезну червону стрілу, видну з повітря, а вказуючу на фабрику муніції.

Тайні сиґнальщики.

Британські урядовці довідались і про те, що німці в коротким часі знали про сиґнали, якими британські літаки себе пізнавали, як літали понад своїм побережжям. Значи ті сиґнали, неприятельські бомбовики були в стані прилітати до середини краю, не наражуючись на протилетунський вогонь, або на боротьбу з британськими літаками.

Зраду скоро відкрито, бо кілька осіб зо землі сиґналізували німецьким летунам британський код коліровими світлами. Такі сиґнальщики тепер знаходяться в вязниці. Можна догадуватися, що коли пятиколюмністи є ще на волі, то „в невеликім числі".

Між ними є розкидувачі ланцюгових листів, які просять населення „прилучитись до мирового ланцюга". Підністи бунт проти Чорчіла і спасти Британію від знищення: „Якщо хочете припинити війну, відпишіть це, не підписуючись і вишліть це до шість осіб".

Пастеризація молока зменшує трохи зміст вітаміни Ц.

Для роблення мила потребує Італія 70,000 тон товщів річно.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(43)

Павло ніяково глянув на полковника, потім на товаришів, але побачивши, що всі сміються, й собі всміхнувся.

— Ану-ну, розказуй, як ти їх приспів!...

Він зіскочив з коня, віддав мушкета одному з січовиків, шапки кинув на купу татар.

— Та де, пане полковнику, — промовив, немов би вибачаючись, — не я їх, а вони мене приспіли...

І Павло, не раз перепинений реготом, увагами й кпинами, розповів про нічний напад.

— І ти не стріляв на ґвалт? — обурився старий вояка.

— А навіщо, коли сам із ними впорався? Дарма тільки сон братчикам перебив би.

— Та їх, голомозих, могло бути до ста́ бісів поблизу!

— Я прислухався, але до самого світу не чути було нікого.

Полковник похитав головою з докором, але хіба повернувсь язик на догану після всього, що сталося з молодиком.

— Ну, гаразд, гаразд... Нехай буде так, але для науки скажу тобі ось що, — а ти закарбуй на носі: коли доведеться вдруге чатувати темної ночі в степу, а недалечко від тебе почнуть свої забавки перелі, — готуй, сину, й тримай напоготові мушкета та шаблю. Розумієш?

— Розумію, батьку.

— Тотож. А тепер розвяжи свою здобич, — хочу про дещо розпитати вражих єнців, а так незручно.

Павло витяг із піхов шаблю й підійшов до бранців. Татари зойкнули, побачивши це й помисливши, що він хоче їх рубати, й усі троє разом щось залопотали до полковника.

— Заткніть губу! — гукнув він на них, — нічого вам не станеться.

Павло поперерізував гострою шаблею реміння, далі в одного, другого й третього повідривав з поясів їхні шаблі й простягнув їх полковникові.

— Е, ні, голубе, — сказав старий, — це вже твоя здобич.

— Навіщо вони мені? — засміявся Павло. — Таж у мене є краща.

— А то вже твоя жура: хоч у воду повкидай, — зауважив полковник і далі звернувся до татар, що ледве підвелись, похнюпившись і розминаючи тіло: — Багато вас, чи тільки троє?

Татари перезирнулися.

— Та кажіть правду, а то звелю привязати до конячих хвостів і...

Татарин із розбитою мушкетом тварю забелькотав, що їх невеличкий загін, але що решта, не дочекавшись їх, досі подалися степами на південь.

— Ну, гаразд, побачимо, — сказав полковник. — На коні, дітки! Будемо їхати поуз той ярок, то візьмете звідти їхніх коней, а покищо оточіть їх кругом: нехай біжать за нами піхотою.

Поки полковник розпитував бранців, Павло напоїв коня, привязав шаблі до сідла й разом з усіми був готовий у дорогу.

Їхали, де можна було, понад самою річкою. В яру справді побачили троє привязаних до терневого куща татарських коней. Відвязавши їх, козаки скрутили їхньою таки сиримцею назад кожному татаринові руки, посадили їх з усі сідла й, поставивши в середину ватаги, рушили далі.

— Хутенько, дітки, хутенько! — підганяв отаман, позираючи на схід. — Бач, як забарилися через оцих нехристів: ось-ось і сонечко зійде. Та будьте насторожі.

Сам їхав попереду й пильно вдивлявся в далеч, повертаючи голову на всі боки.

Павлові дуже кортіло розпитати сусідів про той загін татарський — чи нападе він на них і чи буде бій, але він не зважився. Натомісць, згадавши перестрогу старого, витяг зза пояса спочатку одного пистоля й оглянув його; пересвідчившись, що набитий, він засунув його назад і висмикнув другого: намацавши коло себе все потрібне, став набивати його так, як навчив Крига. Ближчі братчики ухвально поглядали на його роботу.

— Добре робиш, пане-брате, — зауважив один із братчиків, — пистоль усе повинен бути набитий, боже не для окраси носить козак їх при поясі. А сьогодні й справді може трапитись робота. На мою думку, дарма ми тягнемо за собою цих гололобих: ті, що від них вони відбилися, не заспокояться доти, доки знатимуть, що бранці в наших руках.

— Це правда, — промовив другий, — але напасти не зважаться. Мало їх, бо якби була їхня сила, то вже давно напали́б.

— Мало то воно мало, а хіба ми знаємо, скільки таких загонів іще гасає степами, може навіть десь тут поблизу.

(Дальше буде).

З ДНЯ

ЗНАЮТЬ, КОЛИ ЦЬОГО ТРЕБА.

В „Н. Й. Таймс", 24 вересня ц. р., поміщений меморіял якоїсь невідомої особи про те, що задумує робити на весну Німеччина. А під меморіялом „Н. Й. Таймс" помістив ще своє пояснення про договір у Берестю Литовськім, заключений між Центральними Державами й Українською Народньою Республикою 1918 р. Пояснення ті зовсім правильні. І саме нам про це ходить.

Звідки „Н. Й. Таймс" так відразу дістав такі точні пояснення про те, що діялось 22 роки тому у звязку з визвольним українським рухом? Нераз приходиться нам з таким трудом пояснювати американським журналістам про українські справи, про терпіння українського народу і його стремління! Треба вияснити кожне слово, кожне назвище нераз виписуємо на папері. Напружуємо нераз усю нашу духово-емотивну силу, щоб пробити череп чужого журналіста і закинути туди бодай пару зерен про великий історичний змаг українського народу. Та вбільшості наш труд пропадає марно. Бо заки цей журналіст зайде до своєї редакції більшу частину з тих інформацій забуде, решту перекрутить. Трапляється частенько й таке, що він напише так, начеб хотів нам на перекір зробити...

КОНСЕРВУЮТЬ ЗНАННЯ.

У випадку згаданого вище меморіялу редактора „Н. Й. Таймсу" без ніякого труду, без ніякого пояснення з нашого боку, вшкварив такий точний і вияснюючий додаток, що український історик краще цього не зробив би. Де він взяв ці інформації?

Американські часописи, та інші поважні політичні кола, чи навіть поодинокі особи, нагромаджують матеріяли в себе і їх не марнують. В їх регістратурах і книгозбірнях все гарненько зложене і упорядковане. Воно жде черги. А цю чергу викликують певні рухи, певні події, довершені чи то самими українським народом, чи кимсь іншим. Це певна динаміка натискає на ці мертві статичні книгозбірні і змушує їх відзиватись немов струни під натиском пальців артиста.

При тім великім фортепіяні, що безперервно відграє симфонію історії світу сидять ріжні грачі. Такі, що прихильно ставляться до українських визвольних змагань і такі, що неприхильно. Всі вони мають власні цілі на увазі і стараються цю світову музику наломити до своїх стремлінь. В часі їхньої гри українські струни відзиваються лиш тоді, коли цього їм потрібно. Коли ж трапиться таке, що український нарід своїми чинами сам створить певний акорд, то чужі музики відразу стараються цей акорд або заглушити, або вплести в акорди власної пісні.

ЧИ ТРЕБА ПРОПАГАНДИ?

Беручи під увагу факт, що чужі політичні кола добре знають про українські справи й мають у себе подостатком матеріялів про минулі визвольні стремління українців, виринає питання, чи виплатиться українцям вести за кордоном якунебудь пропаганду?

Вести треба. Але ця пропаганда не повинна обмежуватись лиш до подавання інформацій про минуле українців, але й про сучасне; себто про теперішнє діяння, динаміку, безперервний марш українського народу в напрямку його національних ідеалів.

Інформації про діяння українців, про їх ріжні течії і змагання ілюстровані фактами, змусять світових музиків достроювати їхні симфонії до українських акордів. З другого боку вони викликуватимуть дисонанс у тій музиці, що то відноситься засадничо ворожо до українських визвольних змагань.

ЕЛЯСТИЧНІСТЬ ПРОПАҐАНДИ.

Беручись до закордонної пропаганди треба вирішити одну з найголовніших засад: Що має ця пропаганда осягнути? У випадку української пропаганди, вона повинна мати за завдання представити кривди українського народу і здобути в світі прихильників для справедливої розвязки українського питання.

Приятелів ми в життю здобуваємо в той спосіб, що робимо на них добре враження, чи то при помочи нашої поведінки, чи при помочи наших слів. Ніхто не здобуде приятеля тим, що наговорить йому з місця цілу купу прикрих слів, чи навіть вразить його фізично.

Подібно в загряничній пропаганді ніхто не здобуде приятелів, коли не вглубиться в інтереси даного краю та не пристособить своїх власних інтересів з його інтересами. Українці, коли хочуть осягнути успіхи за границею, мусять це взяти під увагу. Провокуванням чужої публичної опінії українці приятелів не здобудуть. Вони лиш збільшать ряди ворогів українських визвольних змагань. Тому легкодухи, що цього не хочуть розуміти, коли справді бодай дрібку добра рідним братам у старім краю бажають, хай заложать собі на уста каганець і „пропаґандою" не займаються.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПАПІРЦІ, ЩО ЗАПАЛЮЮТЬ.

Про нову „зброю" Англії проти німців пише п. К. Л. в „Свободі", що „Винайшов її українець Олександер Черкун, офіцир Модлінського полку, що стояв в Одесі. Це була жовтява вода в фляшці, яку революціонери називали „медициною".

На мою думку був це розчин білого фосфору, якого, як цукру або соли, зовсім не видно в розчині; але, коли ним обляти який предмет, папір, бавовну, солому, тощо, то цей предмет запалиться вибуховим огнем, скоро лиш висохне. Це залежить ві кількости розчину. Вибуховість може бути повільна, як фосфор занечищений. Жовтявість плину певно залежала від жовтого фосфору в хемічній сполуці з сіркою, або іншим хемічним складником.

Найскорше запалюється чистий, білий фосфор. Тому його тримають в плинному стані в закритих слоїках, бо сухий дуже вибуховий і небезпечний. Обляті ним предмети запалюються спонтанічно, як лиш висохнуть. Запальність і вибуховість фосфору можна контролювати домішками, як це роблять у фосфорових сірниках, які запалюються як їх потерти або пригріти.

Зовсім противно ділає чиста сода (натріюм), яка запалюється великою вибуховою силою, як її кинути до води.

Це, впрочім, зовсім відомі факти кожному хемікови, але дуже небезпечні ля аматорів і для асекураційних компаній, бо розчин фосфору в невідповідних руках може спричинити багато пожарів. Як революціонери в Росії вживали ті „жовтяві медицини", то цевно пропадали панських фільварків.

Д. Т. Лазар.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

УКРАЇНА, ПОЛЬЩА І МИРОВІ ДОГОВОРИ

(Доклад, виголошений на Конґресі Американських Українців, у Вашингтоні, дня 24. травня 1940).

(Докінчення)

(4)

Українські революціонери.

Концентраційні табори, „пацифікації" й тисячі таких присудів, як той, що його щойно подано, викликали в цілому українському народові революційні настрої. Вони довели українську молодь до того, що вона зачала відповідати тут і там на польський терор — терором зі свого боку. Тоді польська влада зачала голосити, що ту українську революційну акцію не веде загал, а тільки мала ґрупка, Українська Військова Організація (УВО), а пізніше Організація Українських Націоналістів (ОУН). Рівночасно твердила, що українська революційна акція це діло „чужих аґентур", при чому підтягала під „революційну" акцію навіть таке, як ношення патріотичних українських відзнак чи українських шапок „Мазепинок", виробільованих українських інвалідами, що не могли добитись інвалідської допомоги від польської держави. Треба признати, що були теж поважні замахи цеї молоді на президентів Польщі, Пілсудского й Войцеховского, чи вбивство польського міністра Бронислава Перацкого, спричинника „пацифікації", й інші. Тоді то „у безконечній черзі" (це була постійна рубрика в українських ґазетах) описувано судові процеси, на яких суджено тисячі української молоді за участь в революційній акції, яку представлювано спершу не як політичну акцію, а тільки як звичайне злочинство. Такий польський письменник як Сєрошевскі, що сам відбував свого часу кару на Сибірі, стояв вперто в польському сенаті за те, щоб не зараховувати ось ту українську молодь до „політичних вязнів", а вважати її тільки „звичайними злочинцями". А прецінь так було, що та молодь, якщо допускалась революційних вчинків, то тільки з розпуки, не бачучи в її розумінню іншого рятунку для себе і свого народу в Польщі. Для прикладу, що це була за молодь, подам таке: Осип Мацак, підсудний у Львівськім процесі з 1936 року, зізнавав у суді так:

„Я вважаю ціллю свого життя тільки службу Україні. Україна була й є для мене такою великою, такою святою, що для неї не лише жити, але й вмерти замало".

Володимир Янів, другий підсудний, заявив тоді таке:

„Моє становище випливало з великої віри, передовсім з віри в українську націю, в її право до життя суверенного, самостійного..."

А молодий редактор Ярослав Стецко, обвинувачений, що тоді впливав на молодь, зізнав ось що:

„...я видвигав у своїй діяльності тезу, що Україна повинна стати ідейним, моральним і культурним центром, довкруги якого повинні засередкуватись змагання інших поневолених народів. Україна має бути їх ідейним і моральним провідником у їх визвольних змаганнях. При задумуючись над ролею цілого українського народу, я підкреслював соборність: ідейну, психологічну і моральну та соборність політичних змагань. Чи це можна назвати затроюванням душ українського суспільства і молоді?"

Польща думала терором, карами та смертними присудами ось ту молодь зломити. Та ця молодь реаґувала на польські кари нераз так, як зареаґували Степан Бандера і Микола Лебідь, коли їм у варшавському процесі в 1936 р. прочитано присуд смерти. Як відомо, вони повитали цей присуд окликом: „Хай живе Україна!"

Теж не диво, що діти маломіземельних і безземельних селян опинились в революційних рядах. Що це було природне явище, можна пізнати хочби по тому, що відозву польських організацій ч. 74 з 1937 р. про те, щоб не продавати українським селянам землі при парцеляціях великих посілостей, підписали між іншим ось такі польські організації: Наукове Товариство у Львові, Польське Історичне Товариство, Літературно-Артистичне Товариство, Малопольський Молочарський Союз, Архидієцезальний Кружок оо. Префектів та Католицьке Стowариршення Жінок. До цього ще додам, що на чолі польської організації „Комітет Порозумівавчи Організацій Сполечних", що то держалася клича „ні пяди землі в українські руки", стояв — генерал Токаржевскі, командант львівського корпусу.

Чиж диво, що в таких обставинах з українських сіл виходили такі українські революціонери як Василь Біласс і Евген Данилишин, що то їх повішено у Львові 23. грудня, себто перед самим латинським Різдвом, за збройний напад на почту в Городку, якого вони доконали з наказу революційної організації. Про судову розправу проти них і присуд смерти читаємо в „Ди Ню Йорк Таймс" з 23. грудня 1932 р. між іншим таке:

„Підсудні поводились в суді з великою повагою і відвагою. „Данилишин, інтеліґентна людина, що мовчав майже ввесь час розправи, сказав тільки кілька слів на оборону свого приятеля Біласа...

„У своїх останніх словах Данилишин заявив, що він жаліє тільки того, що вже довше не зможе працювати для „Матери України".

„Білас назвав себе селянським революціонером, що хотів виявити, що українська селянська маса є цілком готова до повстання проти польського насильства.

„Оборона складалась з найспосібніших українських адвокатів, що апелювали до почуття справедливости суду і відчуття любови до свободи з боку поляків, що, як казали адвокати, завжди боролися за свою незалежність революційними методами. „Шибениця не повинна стояти між польським і українським народом", заявив один з адвокатів..."

Та не зважаючи на те, Білас і Данилишин були засуджені й повішені.

Перед самим розвалом Польщі польські суди ще гостро карали українську молодь за участь у шануванню памяти при панахидах у церквах ось таких революціонерів як Білас і Данилишин. Польський суд потягнув був до відповідальности навіть поляка Юзефа Ляховского, автора таких польських творів як „Ґенюш Неподлеґлосці" і „Повстане Лістопадове", за те, що по виданню смертного присуду на Біласа і Данилишина сказав: „Це герої, про яких буде колись писати історія".

У таких часах український нарід знаходив тоді деяку потіху хіба в таких пастирських листах, які видавав митрополит Андрій Шептицький, а в яких бували такі слова: „Для переслідуваних, так як і для нас, є потіхою, що Бог справедливий дивиться з неба на наші терпіння. Доля народів у Божих руках. Бог зможе з терпіть бідного народу випровадити правдиве тривале добро для нього..." Та й такі слова пастирського листа митрополита з 20. липня 1938 р. польська цензура сконфіскувала. Та проте вони таки доходили до українського народу!

Апель до політичного розуму.

В 1862 р. польський письменник Михайло Чайковскі, вияснюючи, чому поляки воювали з козаками, написав у передмові до своїх „Козацьких Оповідань" таке:

„Так як поляки відомі від століть як славні шаблею, так і від століть відомі зо свого політичного нерозуму".

А в 1937 р. видаваний поляками у Варшаві „Бюлетен польсько-українскі" (ч. 30) писав таке:

„...бажаючи в однім реченні унятi розвиток наших сучасних польсько-українських відносин, мусимо ствердити, що зближаємось до нової сучасної Хмельниччини, себто до страшної поразки нашої державної ідеї на окраїнах. Над окраїнами зависла тінь нового Хмельницького".

Як бачимо, то були давніше й недавно такі одиниці в Польщі, що розуміли і відчували вагу і силу українського руху. Вони знали, що український рух, це тепер рух тих, що пишені на те, на що вказує напис в Пантеоні в Парижі, який звучить: „Або жити вільною людиною, або згинути". Цього польський загал і польський уряд не хотіли знати, бо в Польщі було так, як це писав „Бунт Млодих" (січень 1937): „Польська опінія не здає іспиту. Думає, що верескк заступить візію майбутнього, демаґоґія — програму, а кляйстер — рішення".

Не знаємо, як довго потребає, заки український нарід в Европі обєднається і стане вільним і незалежним. Та процес цього визволення і обєднання поступає тепер скорим ходом вперед. Український нарід може вже сказати, що має тепер перед собою властиво одного тільки великого ворога, яким є С.С.С.Р., який довго не видержить, а розвалиться. Зате не знаємо, що буде з Польщею. Український нарід, як уже зазначено, не бажає польському народові неволі, а тільки хоче, щоб польські змагання до визволення не були далі ведені в такий спосіб, щоб включали поновне бажання поляків поневолювати українські землі. Таке бажання противиться теж принципам, що їх проголосили Злучені Держави, в яких Польща шукає наново симпатій і піддержки. Ті принципи, завдяки яким Польща стала в 1918 році самостійною державою, є однакові для усіх, а тимсамим є однакові як для Польщі, так і для України. Отсе польська пропаганда в Америці мусить уже раз зрозуміти і не вимагати для польського народу такого визволення, яке приносилоб неволю, тюрми і терор іншим народам, зокрема українському народові, що мусить стати вільним і незалежним на своїй землі, де він є в більшості. Коли ж Польща ще далі не буде з тим погоджуватись, то тим тільки скомплікує справу свого власного визволення. Отсе ми, американські українці, вважаємо обовязком подати до відома американського уряду й інших політичних чинників, як теж американського й американсько-польського громадянства, щоб усі знали, що ми тут боронимо чисту і справедливу справу, вживаючи чистих і чесних засобів.

Д-р Лука Мишуга.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Щоб поліпшити радіову програму.

Розбудотуючи українську радіову програму „Голос України", поклав я собі за завдання дати зразки вокального українського мистецтва, не забуваючи про чисто-національний характер. Щоб це діло як слід було зреалізоване, запросив я до співпраці нашого улюбленого артиста, всім відомого п. Петра Ординського, незрівняного виконавця історичних дум та народних пісень. Слухачі матимуть тепер нагоду не лиш тішитися гарним співом, але і суто національним та щиро-сердечним виконанням українських пісень. При цьому нагадаю, що п. Петро Ординський, це той співак, що вийшов зо школи проф. Кошиця. Як соліст Капелі Кошиця, мав постійний успіх у всіх краях світа, де лиш бувала Капеля. Після Капелі п. Ординський почав сольові виступи тут в Америці. І так уже яких 15 років користується незмінним успіхом між українською публикою. Багато писано про виступи цього співака. І дуже багато можна навести живих і писаних слів з признанням для п. Ординського, але це завело нас задалеко. Сподіюся, що виступи п. Ординського на радіо дадуть змогу більшому українському загалові почути його спів. Вірю, що слухачі віднесуться до його виступів так щиро, як це було досі. Також буде виступати ще молода співачка, лемківського роду, пані Марія Полиняк, відома зо знаменитого співу на Світовій Виставі, як теж з виступів підчас нашої програми. Кожної пятниці, на програмі „Голос України" зо стації WARD, можна буде почути п. Ординського і п. М. Полиняк від години 6 до 6.45 пополудні.

Родіон Сліпий.

В суді.

Суддя: То ви вкрали годинник з кишені?

Обвинувачений: Через помилку, прошу світлого суду.

— Як то через помилку?

— А так. Я шукав грошей і грапив на годинник.



АМЕРИКА РОСТЕ. — Населення Злучених Держав виносило 1. квітня 1940. 131 міліонів 409 тисяч 881 душ. Є це 8 міліонів 634 тисячі 835 осіб більше ніж у 1930. році. Карта показує, на скільки населення кожного стейту зросло за останніх 10 літ. Білі стейти це ті стейти, в котрих населення зменшилося.

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Українські республиканці в нашому місті сталися від якогось часу дуже рухливими. Не було за них чути вже кілька літ, бо навіть у президентських виборах 1936 року не проявляли активности. Та тепер приходять до себе і виходить таке, що мають велике попертя серед наших людей, які зачинають знеіврюватись у вічні обіцянки демократів. Стейт Іллинойс є номінально републиканським, а місто Шікаго демократичним. Тут царює відома політична машина Келі-Неш. Українці в Шікаго не мають досі політичного значіння, бо при владі є майже все демократи, які для задоволення поляків не числяться з українськими виборцями. Ствердити треба, що у 8-ій варді українські демократи контролюють одним пресинктом і здобули собі там признання та кілька „джабів". У вардах 26, 28, 30, 31, і 14, де живе багато українців, мають наші люди кілька „джабів" і не контролюють ні одним пресинктом, бо не живуть збитою масою. Тому тепер наші люди відвертаються від демократів. Український відділ республиканської партії мав віче в пятницю дня 20. вересня в Гетьманськім Домі. На вічу було 89 ріжних репрезентантів української роду, що висухали промов деяких українських людей і двох американців, між ними Оскара Нелсона, що кандидує на „стейтс аторні". Всі ці люди обіцяли працювати в своїх районах в користь републиканів та приготовити політичні віча.

Шікаговська Хроніка не веде жадної полеміки. Раз тому, що хроніка не була би хронікою, якби зводилася до полеміки. Саме тому й не може хроніка відповісти довше о. Ковальчикові з Шікаго на його допис у православному „Українському Вістнику" за місяць серпень. Коли о. Ковальчик образився тим, що я пишу про о.о. Василіян (ображувалися й інші, що писали мені в цій справі!), то де є те саме, як я діставав анонімні листи, коли писав згадки про православних чи єпископа Богдана. Шікаговська хроніка не приписує собі непомильности, але пише про шікаговські справи так як їх бачить і розуміє по провіренню.

Та не може хроніка збути мовчанкою того твердження о. Ковальчика, що православні відкрили українців в стейті Індіяна, і що якби не православні, то що тепер робилиб панове Куропась і Білецький. Отже скажу, що робилиб те саме, що тепер роблять. Твердження о. Ковальчика неправдиве, бо справа мається якраз навпаки. Бо ще о. Ковальчикови ані не снилося про священство, як Український Народний Союз віднайшов українців в стейті Індіяна. Це було тому 29 літ. Саме так довго існує вже в Ґері, Інд. 100-ий відділ У. Н. Союзу. А є ще старі відділи У. Н. Союзу в Іст Шікаго і Гемонд та в сусідстві в Кемомет Сіти, що також вже десятки літ існують. Хоч о. Ковальчик, що не є членом У. Н. Союзу, того не знає, але може легко це провірити.

Озеро Сопіріор є найбільшим збірником солодкої води на світі.



ЗЇЗД ВЕТЕРАНІВ У БОСТОНІ. — Беті Аткинсен з відділу Американського Леґіону у Лос Анджелесі в поході Леґіону на річній конвенції в Бостоні. З нею один леґіонер з Парижа, в Франції, і один леґіонер з Ню Йорку.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN PROTEST

To the Editor:

Sir—The Ukrainian population of New Jersey is resentful because of the vicious propaganda spread throughout this country, accusing the Ukrainians of co-operating with the German Bund in undermining our form of government and insinuating that the unfortunate disaster at the Hercules Plant last week is attributable to Ukrainian activities in conjunction with the Nazi Bund. Nothing can be further from the truth than such irresponsible statements.

There are approximately 125,000 Ukrainians in New Jersey and their loyalty as well as the loyalty of all other Ukrainians scattered throughout our country has never been questioned. Suppressed in past generations in their own home land by the Poles, Russians, Rumanians and Hungarians, thousands of Ukrainians have migrated to this land of freedom in the past 20 years and have been very happy in their present environments. Blessed with a freedom denied to them in Europe, they have cherished and loved America, and they have devoted their lives in proving their loyalty to this land of the free.

A total of 45,000,000 Ukrainians in Europe, deprived of a free and independent Ukraine, are now suffering the tortures of ruthless governments, resolved to whipe out their existence. Only several months ago, after Germany invaded and conquered Czechoslovakia, the Carpatho-Ukrainians sought to establish their independence in that small territory, but were deprived even of that right by the Hungarians, who invaded that territory and in doing so slaughtered hundreds of Ukrainians under the watchful eye of Hitler and with the acquiescence of the Nazi regime. Therefore, by what logical reason can any one advance the thought that Ukrainians are sympathetic toward either Naziism or Communism, against both of which they have so often expressed their contempt and hatred. A liberty-loving people will never tolerate the forms of government now in vogue in Germany and in Russia, and it is contrary to all common sense that Ukrainians in the slightest degree would affiliate themselves with such ideologies as are practiced and preached in these countries.

I join with other outstanding Ukrainian leaders of this state, such as Rev. Vladimir Bukata, Rev. William Diakiw, Rev. M. Zaparyniuk, Rev. Leo Wesolowski and Rev. John Hundiak and the leaders of Ukrainian centers in Newark, Bayonne, Jersey City, Trenton, Elizabeth, Passaic, Perth Amboy, New Brunswick and Carteret in protesting vehemently against such outrageous charges which reflect upon an innocent Ukrainian people, seekinkg relief from tyranny and oppression.

(REV. DR.) V. KLODNYCKY,
Priest of the Ukrainian Orthodox Church of Holy Ascension.
Newark.

(NEWARK EVENING NEWS, Saturday, September 21, 1940).

ПІЧНУТЬ БУДУВАТИ ТУНЕЛЬ З НЮ ЙОРКУ ДО ПІВДЕННОГО БРУКЛИНА

Після піврічного приготовання для доїздів по обох боках, пічнуть копати славний уже сьогодні тунель з Батері плейз в Ню Йорку до південної частини Бруклина для переїзду авт та вантажних авт („троків"). Перед пяти літами цей проект виглядав на фантазію. Тунель має йти попід морський пролив до острова Ґовернорс Айленд, потім попід острів і знову попід пролив до Гемилтон евені. Самий тунель мав би коштувати $57,000,000, а з доїздами $85,000,000. Дня 8. жовтня пічнуть копати цей тунель у приявності президента Рузвелта. Головну частину фондів на цю працю позичає федеральний уряд.

Обчислено, що жебраки в Ню Йорку мають $15,000,000 приходу з вуличної жебранини.

Конституція стейту Небраска забороняє від 1875 р., щоб стейтовий довг перевищав $100,000.

РЕДАКТОР НЕ ГОДИТЬСЯ З ВИДАВЦЕМ У СПРАВІ ВИБОРІВ — БЕРЕ ВІДПУСТКУ.

ЧАТАНУҐА (Тенесі). — „Ди Чатануґа Таймс", виданий родиною Оксів, що є теж власниками ґазети „Ди Ню Йорк Таймс", заявився за вибори Вендела Вилкія на президента Злучених Держав. „Ди Чатануґа Таймс" це демократична ґазета, що підтримує традицію південних американських стейтів і стоїть за вибір кандидатів Демократичної Партії. Зміна становища видавців у справі виборів викликала негодування головного редактора ґазети Джуліяна Гариса а співредактора Ґонта Клемента. Щоб недопустити до розбіжности поглядів у часі передвиборчої кампанії, оба редактори зажадали відпустки, а видавець натаку відпустку згодився. Вони вернуть до праці аж після виборів, тобто 7. листопада.

ЗА „БЕЗПОЩАДНЕ" ПОСТУПОВАННЯ В ДЕМОКРАТІЇ.

НЮ ЙОРК. — Президент Сити Каледжу, д-р Мід, сказав у своїй промові до студентів, що демократія мусить обороняти себе „з такою самою безпощадністю, яку виказують тоталітарні режими. Він теж говорив, що демократія мусить дістати нової віри в себе та нового розгону.

ЦИНІЧНЕ ТОЛКУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

БЕРЛІН. — „Гамбурґер Фремденблят" пише, що ціллю війни в Европі є виеліміновати Велику Британію з европейського континенту та поширити европейські впливи на Африку. А Злучені Держави, каже часопис, змагають до подібного. Вони користають з британської немочі й ліквідують впливи Великої Британії в північній й полудневій Америці, скріпляючи свої.

ДОМАГАЄТЬСЯ ЗНИЖКИ ЦІН ЇЗДИ ДЛЯ ШКІЛЬНИХ ДІТЕЙ

Міський радний Едвард Фоґель з Бруклина приготовив плян, щоб міська рада Ню Йорку дала спромогу шкільним дітям платити половину ціни їзди підземними й надземними залізницями, коли їдуть до школи, або вертаються. Це тепер можливе тому, що місто перебрало на себе майже всі згадані залізниці. У деяких дільницях омнібусові підприємства вже тепер дають подібну знижку дітям початкових та середніх шкіл.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 25. вересня 1940. р. помер по короткій, а тяжкій недузі у шпиталі в Філядельфії, Па., член Бр. Св. Володимира, відд. 105. Укр. Нар. Союзу

СТЕФАН ЮРКІВ.

Походив зо села Поповичі, повіт Перемишль. До Союзу вступив 15. грудня 1918. року. Покійний мав при смерти 52 роки.

Похорон відбудеться в суботу, 28. вересня, рано з Української Католицької Катедри в Філядельфії.

Покійний залишив в смутку жену Катерину й сина Івана.

Нехай земля Вашинґтона буде Йому перон!

Михайло Мельник, секр.

ТАРЗАН, ч. 114. Засідка на слоні.



„Таж він жене просто в засідку" — шептав Говко. А потім притаїв у собі дух і чекав.

Поспішаючи слідом ловців, Тарзан нагло почув, як під ним земля подається.

Як він западався в землю, Тото простягнув свою трубу й ухопив Тарзана.

Але край ями подався й вони оба опинилися на дні!